

Partimotion

Motion till riksdagen 2016/17:1084

av **Jan Björklund m.fl. (L)**

Nytt försvarsbeslut

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt försvarsbeslut ska fattas omgående och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvarsanslaget på sikt bör uppgå till minst 2 procent av BNP och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbandsättning av de 24 av Norge avbeställda artilleripjäserna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet stridsflygplan ska förbli 100 till antalet och att möjligheten till 160 stridsflygplan ska studeras och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en bataljonsstridsgrupp, vars stomme är tung kustrobot och långräckviddigt luftvärn, placeras på Gotland och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anskaffa Seahawkhelikoptrar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka den svenska insatsen i norra Irak till att också innefatta militärt stöd och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarsexportmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett tydligt rationaliseringskrav på Högkvarteret och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Under de förhandlingar som ledde fram till det senaste försvarsbeslutet var regeringen inte beredd att diskutera de anslagsökningar som krävs för att möta de säkerhetspolitiska utmaningarna av i dag. Liberalerna såg då, och ser fortfarande, stora

säkerhetspolitiska risker i vårt närområde. Risken för att en konflikt uppstår i Östersjön har sedan 2015 om möjligt ökat. Läget är mer kritiskt än på mycket länge, och det verkar osannolikt att Sverige kommer att kunna välja att stå utanför om det skulle ske. Behovet av ett starkare försvar var – och är – uppenbart. I ljuset av utvecklingen i Östersjöområdet anser Liberalerna att försvarsanslaget på sikt ska uppgå till minst 2 procent av BNP. Vi valde att ställa oss utanför uppgörelsen mellan regeringen och övriga allianspartier, och därmed 2015 års försvarsbeslut.

Det stod redan från början klart att de medel som regeringen 2015 anslog för att stärka svensk försvarsförmåga var långt ifrån tillräckliga för att Sverige ska kunna leva upp till de krav som fred och säkerhet i vår tid ställer. Denna bild har nu förstärkts.

Trots att det nu bara gått ett och ett halvt år sedan den så kallade försvarsöverenskommelsen träffades, är haveriet i inriktningsbeslutets försvarsekonomi redan ett faktum. Detta beror bland annat på att beställningen av nya JAS Gripen 39 E inte valutasäkrats, och att valutarisken enligt avtalet ska tas av Försvarsmakten. Sedan beslutet om anskaffning togs har priset för en amerikansk dollar ökat från drygt sex till drygt åtta kronor. Detta innebär en stor kostnadsökning eftersom motorn i Gripen är amerikansk.

Priset på anskaffningen av nästa generations ubåt (NGU) har, utan riksdagens godkännande, gjorts beroende av att export sker. Det framstår just nu som osannolikt. Om ingen köpare hittas innebär det en stor fördyrning för Sverige som då måste bära hela utvecklingskostnaden själv.

Regeringen föreslår att Sverige nu tar över de tjugofyra artilleripjäser, Archer, som Norge avbeställt. Försvarsministern redovisar dock varken finansiering eller förslag för att dessa ska omvandlas till krigsförband. Oaktat det försämrade omvärldsläget vill man sälja dem eller lägga dem i malpåse.

Behovet av indirekt eld inom markstridskrafterna är skriande. I dag har Sverige 97 stridsflygplan, men planerar för endast tjugofyra artilleripjäser. Denna obalans måste avhjälpas och Liberalerna vill därför att de nya tjugofyra pjäserna organiseras i ytterligare två artilleribataljoner.

Omvärldsläget försämras snabbt. Redan när försvarsbeslutet togs stod det klart att den snabba upprustningen av Rysslands krigsmakt och tonläget mot de nordiska och baltiska länderna innebar en hotbild mot Sverige. Redan då hade Ryssland annekterat en del av Europa, på ukrainskt territorium. Och redan då bedrev man ett krig i Ukraina. Rysslands ambassad hotade med åtgärder om Sverige skulle välja att gå med i försvarsalliansen Nato.

Sedan dess har den ryska militära aktiviteten i Östersjön ytterligare ökat. Man fortsätter att frakta vapen över Ukrainas gräns och vägrar att ta avstånd från separatisterna. Vårt land har, liksom våra nordiska grannländer, utsatts för upprepade ryska kränkningar i luften och till sjöss. Ryssland genomförde i mars 2013 simulerade kärnvapenattacker mot Sverige. Vi har även upplevt en bedömd ubåtskränkning. Den ryske utrikesministern har i svenska medier upprepat den ryske ambassadörens hot om ryska militära åtgärder vid svenskt Natomedlemskap. Och Ryssland har placerat kärnvapen vid Östersjöns strand.

Liberalerna har länge betonat Gotlands betydelse för ett effektivt försvar av Sverige. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget menar vi att Gotlands strategiska särställning och geopolitiska betydelse har ökat. Vi välkomnar överbefälhavarens beslut att i förtid permanenta den militära närvaron på Gotland. Återmilitariseringen av Gotland är nu ett faktum som omvärlden får förhålla sig till.

Det förband som stationerats på ön bildar grunden för ett kufförsvär. Det går inte längre att bara promenera in genom Visby ringmur. Närvaron av militär ställer krav på visst mått av våldsanvändning och är därmed tröskelhöjande. I vår budgetmotion har vi anslagit medel för att ytterligare förstärka den militära närvaron på Gotland.

Ett verkligt försvar av Gotland kräver förband som också kan verka mot en fiende innan denne stigit i land. Liberalerna har länge efterlyst artilleri och tung kustrobot på ön. Sådana långräckviddiga vapen innebär att man utnyttjar Gotlands strategiska potential.

Med långräckviddiga robotvapen på ön kan vi ingripa mot i stort sett allt som rör sig på egentliga Östersjöns yta och därmed mycket tidigt möta en motståndare. Gotland kommer sannolikt att beröras i händelse av en konflikt i vårt närområde. Skulle territoriet ockuperas av främmande makt blir försvaret av Sverige och av Baltikum mycket svårt.

Liberalerna föreslår därför att en bataljonsstridsgrupp, vars stomme är tung kustrobot och långräckviddigt luftvärn, placeras på ön. Att placera övertaliga Robot 70 på Gotland representerar en viktig tröskelhöjning för Gotland och försvaret av Sverige. Hemvärnet på ön bör tillföras ytterligare eldkraft genom två kompanier med Robot 70 när vapnet avvecklas inom den övriga krigsorganisationen.

Rapporterna om främmande undervattensverksamhet runt Östersjön är frekventa. Sverige bör nu anskaffa Sea Hawk-helikoptrar för att snabbt återfå förmågan att jaga och bekämpa ubåtar från luften som vi hade på 1980- och 1990-talen.

Sjöminor är ett billigt, men mycket effektivt sätt att begränsa en sjögående motståndares handlingsfrihet. Med tanke på omvärldsläget måste vår förmåga till minstrid utvecklas. Det handlar om planering, övningar och materielanskaffning.

En nationell, svensk försvarsförmåga måste också bygga på att hindra en motståndare från att landstiga. En angripare som skaffat sig ett brohuvud blir väsentligt svårare att handskas med. Den anskaffning av haubitsar som har gjorts till det svenska försvaret kan användas som ett del i ett kustförsvar. Tillsammans med tung kustrobot kommer de att verka starkt avhållande mot försök till landstigningar på svensk kust.

Hotet från terrorismen är fortsatt stort. Under det senaste året har Bagdad, Beirut, Bryssel, Paris, Nice, Orlando och många andra platser drabbats. Det kan vara Sverige som står näst på tur. Också på detta måste försvaret vara berett. Det krävs mer medel för att kunna hantera den krigsliknande situation som skulle kunna uppstå, men också för att möjliggöra ett mer intensivt preventivt arbete.

Vi liberaler ser Daish och al-Qaida som ett av de största hoten mot fred och internationell säkerhet. Särskilt flickor drabbas av terroristernas barbari. Eftersom det är kurdiska peshmergasoldater som möter Daish, vill vi utöka den svenska insatsen i norra Irak till att också innefatta militärt stöd. Den moderna terrorismen känner inga gränser – varken moraliska eller geografiska – och är ett exempel på de säkerhetspolitiska hot som en alltmer globaliserad värld kommer fortsätta att möta. Även om Liberalerna nu vill att försvaret av Sverige prioriteras, går det inte att sluta sig helt inåt. För ett litet land måste nationell säkerhet uppnås i samarbete med andra. Vi har även ett ansvar för att skydda de människor vars mänskliga rättigheter förnekas dem. Därför vill Liberalerna att Sverige ska delta i internationella insatser och under denna mandatperiod gå med i försvarsalliansen Nato.

När riksdagen beslutade att göra värnplikten vilande i fredstid möjliggjorde man för ett återinförande – om läget i omvärlden drastiskt försämrades, eller om försvaret misslyckades med att rekrytera frivilliga soldater. Vi står nu inför en situation där båda

dessa scenarion blivit verklighet. Samtidigt som omvärldsläget blivit alltmer kritiskt upplever Försvarsmakten stora svårigheter att rekrytera yrkessoldater.

Försvarsuppgörelsen resulterade i ännu en bred utredning av personalförsörjningen, som nu föreslagit att värnplikten återinförs 2019, med militär grundutbildning för både kvinnor och män inom ramen för lagen om totalförsvarspflicht. Vi välkomnar detta, och anser att en pilotverksamhet bör sättas igång så fort som möjligt.

Liberalerna och Alliansen motsatte sig, och beklagar, den nedläggning av Försvarsexportmyndigheten som nu är ett faktum. Detta kommer att leda till minskad transparens och ökad kompetensflykt. Samtidigt ser vi, i detta svåra läge, att det finns behov av ett tydligt rationaliseringskrav på den höga ledningen i Högkvarteret. Vi har i vår budgetmotion presenterat ett förslag för detta.

I försvarsöverenskommelsen beslutades att flygvapnet, som i dag består av knappt 100 stridsflygplan, skulle minskas under åtta år. 60 nya JAS E ska ersätta de 100 JAS C/D, de sista levererade för mindre än ett år sedan.

Det är beklagligt. Det ryska stridsflyget uppvisar ett aggressivt beteende och kommer enligt Försvarsmakten också allt närmare våra egna enheter, framför allt de svenska signalspaningsplanen.

Att i det här läget skrota hundra nästan nya, fullt betalda och välfungerande stridsflygplan är både ett säkerhetspolitiskt risktagande och ett enormt slöseri med skattebetalarnas pengar.

Antalet plan bör vara minst hundra också i framtiden. Helst bör alla JAS C/D behållas, samtidigt som de 60 nya planen tillförs. Det skulle innebära en kraftig – men mycket nödvändig – förstärkning av vårt flygvapen. Försvarsmakten måste då tillföras ytterligare cirka tre till fyra miljarder kronor, med början 2019. Detta kan ställa krav på ytterligare en flygflottilj i exempelvis Linköping, Uppsala eller Karlsborg. Behålls endast fyrtio av planen krävs ingen nybyggnad och kostnaden blir i stället en till två miljarder kronor. I vår budgetmotion framgår vårt finansieringsförslag.

Ett flygvapen är inte bara flygplan, utan också vapen. Det är inte tillräckligt att ha många stridsflygplan om inte piloterna är väl tränade och planen tillräckligt beväpnade. Fler flygtimmar ger bättre förutsättningar att upprätthålla den samlade kompetensen i stridsflygsystemet.

Mot denna bakgrund står det klart att 2015 års försvarsbeslut är otillräckligt för att tillfredsställa Sveriges försvarsbehov. Vi liberaler befarar att det vid slutet av denna femårsperiod kommer att vara för sent. Rikets säkerhet kräver att ett nytt beslut fattas omgående.

Jan Björklund (L)

Christer Nylander (L)

Tina Acketoft (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Roger Haddad (L)

Said Abdu (L)

Maria Arnholm (L)

Bengt Eliasson (L)

Robert Hannah (L)

Nina Lundström (L)

Birgitta Ohlsson (L)

Mathias Sundin (L)

Maria Weimer (L)

Allan Widman (L)

Fredrik Malm (L)

Mats Persson (L)

Lars Tysklind (L)

Barbro Westerholm (L)

Christina Örnebjär (L)